

President at Dinner Reception for Congressman Sestak, Pennsylvania Convention Center, Philadelphia, Pennsylvania]. Система медичного обслуговування провалилася б, на думку Б. Обама, якби не було вжито певних заходів урядом президента.

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз метафор-соматизмів дозволяє зробити висновок, що з шести груп соматизмів, виділених Р. Ю. Мугу, у промовах Б. Обама спостерігаються сомонімічні, остеонімічні та спланхнонімічні одиниці. Використовуючи соматичну образну лексику, зокрема метафори-соматизми, президент Б. Обама формує собі імідж чутливого президента, патріота своєї держави, борця за демократію, противника жорстокості. Наявність соматизмів у промовах Б. Обама сприяє досягненню бажаного прагматичного ефекту – виникненню в адресата почуття гордості за свою націю, жалю за загиблими, шани, співчуття, віри у краще майбутнє. У деяких випадках вживання метафор-соматизмів спостерігається іронічний ефект.

Перспективами подальшого дослідження цієї проблематики вважаємо аналіз соматичних метонімії та їх функціонально-прагматичних особливостей у президентському дискурсі США загалом та промовах Б. Обама зокрема.

Список використаної літератури

1. Вакк Ф. О соматической фразеологии эстонского языка. Вопросы фразеологии и составления фразеологических словарей / Ф. Вакк. – Баку : [б. и.], 1968. – 23 с.
2. Мугу Р. Ю. Полисемантизм соматической лексики: на материале русского и немецкого языков : дис. ... канд. филол. наук / Р. Ю. Мугу. – Майкоп, 2003. – 166 с.
3. Назаров О. Сопоставительный анализ соматической фразеологии русского и туркменского языков : автореф. дис. ... канд. филол. наук / О. Назаров ; Туркм. гос. ун-т им. А. М. Горького. – Ашхабад, 1973. – 30 с.

Статтю подано до редколегії
14.03.2012 р.

УДК 81.411.'373.611

Л. М. Угонь – аспірант Волинського національного університету імені Лесі Українки

Етимологічні характеристики напівафіксів сучасної англійської мови

Роботу виконано на кафедрі практики англійської мови ВНУ ім. Лесі Українки

Досліджено словотворчі елементи перехідного характеру сучасної англійської мови (напівафікси). Зроблено спробу з'ясувати основні джерела та шляхи надходження напівафіксів до складу сучасної англійської мови.

Ключові слова: словотворчі засоби, словотворчий елемент перехідного характеру, напівафікс, формант, класична мова, сучасна мова, афікс.

Угонь Л. Н. Этимологические характеристики полуаффиксов современного английского языка. Исследуются словообразовательные элементы переходного характера современного английского языка (полуаффиксы). Сделана попытка выяснить основные источники и пути их поступления в состав современного английского языка.

Ключевые слова: словообразовательные средства, словообразовательный элемент переходного характера, полуаффикс, формант, классический язык, современный язык, аффикс.

Uhon L. M. Etymological Characteristics of Semi-Affixes in Modern English. The article deals with the research of word-formation elements of transition character in modern English (semi-affixes). This study is concerned with an attempt to determine the main sources and ways of approach the semi-affixes to modern English.

Key words: word-formative means, word-formation elements of transition character, semi-affixes, formant, classic language, modern language, affix.

Постановка наукової проблеми та її значення. Мова є безперервною діяльністю, що перебуває у постійному розвитку, пов'язаному зі змінами в суспільстві. Мовна історія двох останніх століть із бурхливим розвитком науки, техніки, економіки, культури, а також зміни структури самої мови підтверджують це. У процесі розвитку виникає невідповідність між наявним у певний історичний період станом мови та потребою називання нових явищ, формування думок. Така потреба може задо-

вольнятися, з одного боку, змінами в мові внаслідок внутрішніх процесів, а з іншого, – шляхом запозичення, позамовними змінами, що виникають у результаті суспільних і мовних контактів [6–8].

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Аналіз етимологічної структури будь-якої частини лексичного складу сучасної мови є обов'язковим в усіх лінгвістичних дослідженнях. Тому вивчення системних характеристик напівафіксів було б не повним без з'ясування основних джерел і шляхів надходження досліджуваних одиниць до складу сучасної англійської мови, без виявлення генетичних характеристик цієї елементарної підсистеми англійського термінологічного словотвору. Вони є вкрай важливими для розуміння закономірностей творення нових дериватів, окреслення їх специфічних характеристик.

У сучасному мовознавстві важко знайти єдине точне визначення статусу напівафіксів, тому, взявши за основу дослідження Б. І. Барткова, який свого часу виділив 22 напівпрефікси та 52 напівсуфікси [1], та С. М. Єнікєєвої, яка виокремила лише напівсуфікси (43) [3], врахувавши інвентар А. Б. Павлюк, який був виведений на основі «The Pocket Oxford Dictionary» (32 напівпрефікси та 86 напівсуфіксів) [5, 228], ми уклали повний реєстр напівафіксів, на який будемо спиратися в нашому дослідженні.

До напівпрефіксів відносимо *all-, anglo-, arch-, astro-, back-, cosmo-, counter-, double-, eco-, electro-, en-, epi-, ex-, extra-, half-, hemi-, high-, hyper-, low-, maxi-, micro-, mid-, midi-, mini-, mono-, multi-, neo-, neuro-, proto-, retro-, self-, short-, supra-, tele-, ultra-, vice-, a* до напівсуфіксів – *-abuse-, -aid-, -algia-, -(a, o)rium-, -babble-, -back-, -berry-, -bird-, -blue-, -board-, -boat-, -box-, -boy-, -brown-, -burger-, -cade-, -car-, -cide-, -city-, -cize-, -country-, -crat-, -cred-, -day-, -driven-, -eer-, -erati-, -esque-, -ess-, -euro-, -fish-, -friendly-, -foot-, -gate-, -gen-, -gram-, -green-, -head-, -house-, -iasis-, -ice-, -ina-, -intensive-, -land-, -leaf-, -less-, -line-, -lock-, -mania-, -mark-, -master-, -micro-, -mega-, -monger-, -nap-, -nacro-, -nik-, -nomics-, -petro-, -phobia-, -phone-, -preneur-, -proof-, -room-, -root-, -self-, -smith-, -something-, -speak-, -stone-, -style-, -tail-, -time-, -tech-, -techno-, -tel-, -tele-, -top-, -tree-, -tron-, -type-, -unfriendly-, -ville-, -water-, -ware-, -watch-, -way(s)-, -well-, -wise-, -wood-, -yellow.*

Виведення реєстру джерел і шляхів запозичення напівафіксів сучасної англійської мови – не менш важливий етап роботи, який був проведений шляхом аналізу суцільної вибірки із сучасних тлумачних словників англійської мови [8; 9] та он-лайн словників [10; 11], у яких зазначено дати першої фіксації цих елементів, подано значення та варіанти написання у мові-першоджерелі й у мовах-реципієнтах, за посередництвом яких відбувалося їх запозичення, а також значення цих словотвірних одиниць в англійській літературній мові.

Аналіз фактичного матеріалу показав, що основними джерелами надходження досліджуваних одиниць до складу сучасної англійської мови є і класичні мови (грецька, латинська), і сучасні мови (німецька, французька, італійська, іспанська, кельтська, російська):

- німецька мова: *all-, -back-, -blue-, -burger-, -day-, -land-, midi-, -well;*
- грецька: *proto-, -micro-, -mega-, -gram-, cosmo-, -mania-, -iasis-, tele-, -tron;*
- латинська: *-abuse-, -box-, -cade-, -country-, -ess-, -ice-, maxi-, multi-;*
- французька: *counter-, -crat-, -preneur-, -ville-, -cize-, -esque;*
- італійська: *mini-;*
- іспанська: *-ina;*
- кельтська: *-car;*
- російська: *-nik.*

Отримані результати були зведені в таблицю, у якій відображено кількісну репрезентацію напів-афіксів у сучасній англійській мові (табл. 1).

Таблиця 1

Кількісна та етимологічна репрезентація напівафіксів сучасної англійської мови

№ з/п	Назва мови-донора	Кількість напівафіксів	
		абсолютна частота	відносна частота, %
1	Німецька	57	43,8
2	Грецька	36	27,6
3	Латинська	26	20,0
4	Французька	7	5,4
5	Італійська	1	0,8
6	Іспанська	1	0,8
7	Кельтська	1	0,8
8	Російська	1	0,8
Усього		130	100,0

Із таблиці видно, що запозичення з німецької мови кількісно переважають (57 одиниць) і складають майже 43,8 % від загальної кількості всіх досліджуваних формантів. Запозичення з грецької та латинської мов не очолили список, але це зовсім не применшує значущості античної культури як джерела формування сучасних терміносистем.

Обчисливши репрезентацію напівафіксів статистично, ми пропонуємо діаграму, в якій представлено походження напівафіксів схематично (рис. 1).

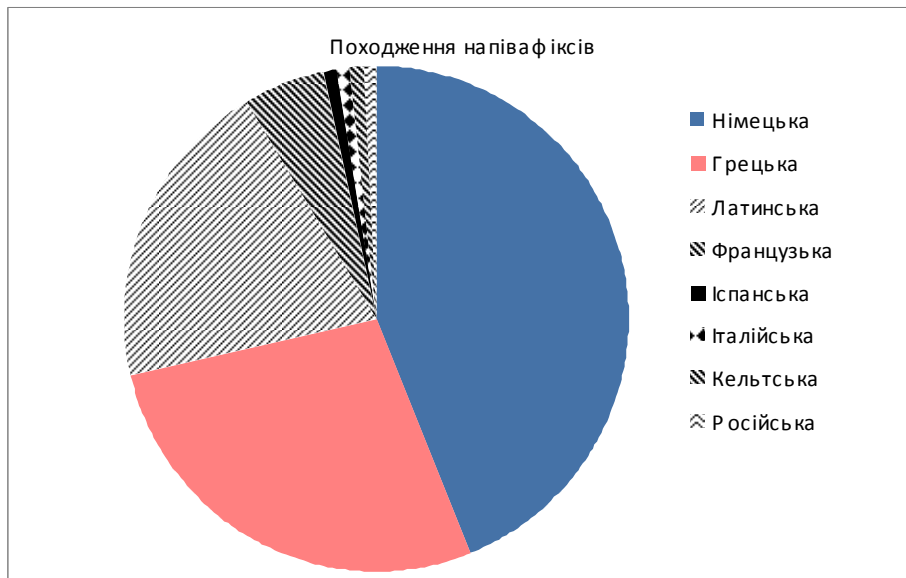

Рис. 1. Походження напівафіксів сучасної англійської мови

Побуває думка, що походження мовної одиниці залежить насамперед від традицій та « моди » на ту чи іншу мову в певну історичну епоху. Окремі періоди історії та джерела поповнення наукової термінології були різними. Цілком очевидно, що з розвитком науки її термінологію не може задовольняти лексичний матеріал лише національної мови, тому свої виражальні засоби вона змушена поповнювати за рахунок інших високорозвинених літературних мов. В епоху Середньовіччя це були переважно класичні мови – давньогрецька, латинська, а пізніше – німецька та французька.

Загалом арсенал напівафіксів сучасної системи словотвору англійської мови може бути розділений на два типи: 1) запозичення із класичних мов; 2) запозичення із сучасних мов. Результати нашого дослідження підтверджено таблицею 2 та діаграмою на рисунку 2.

Таблиця 2

Співвідношення напівафіксів за джерелом запозичення

№ з/п	Джерело запозичення	Кількість комбінувальних форм	
		сумарна	у відсотках
1	Класичні мови	62	47,7
2	Сучасні мови	68	52,3
Усього		130	100,0

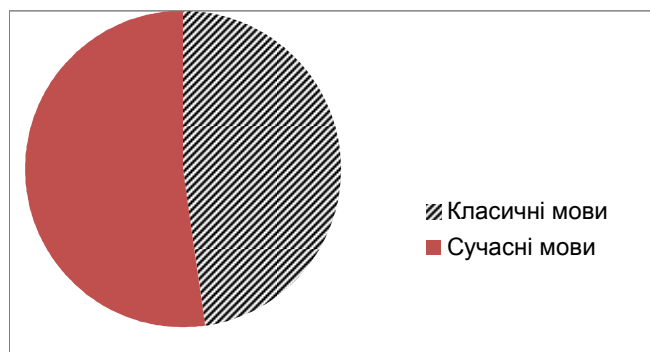

Рис. 2. Співвідношення напівафіксів за джерелом запозичення

Згідно із запропонованими вище таблицею та діаграмаою виявлено, що найбільш поширеними в системі словотвору сучасної англійської мови є напівафікси, утворені за участю слів сучасного походження (68 одиниць, або 52,3 %), а саме: німецької, французької, італійської, іспанської та інших мов. Запозичення з класичних мов (62 форманти кореневого типу) складають 47, 7 % і є менш поширеними серед конститuentів словотвору цього типу.

Важливим чинником у формуванні нових лексем є не лише джерело, а й шлях запозичення, який є одним із основних факторів, що визначає етимологічний аспект побудови термінологічних одиниць. Відомо, що мовні контакти можуть бути безпосередні та опосередковані, тобто відбуватися через мову посередника [2, 113; 7, 23]. Тому, враховуючи шлях входження досліджуваних одиниць до сучасної англійської мови, розрізняємо *прямі* запозичення (здійснені безпосередньо з мови-продуцента) та *непрямі* (здійснені за посередництва інших мов).

Порівняння кількості грецьких і латинських формантів та кількості створених за їх допомогою дериватів указує на значну перевагу грецьких одиниць над латинськими. Усі фахові мови характеризуються інтенсивним проникненням саме грецьких напівафіксів до структури їх термінів, що є виявом інтеграції наук і мов у різні періоди. Мовами-посередниками проникнення цих формантів до різних сфер використання були латина та сучасні мови (табл. 3).

Таблиця 3

Джерела надходження та сфера використання напівафіксів

№ з/п	Сфера використання	Джерело надходження	Мова-посередник
1	Держава, політика, дипломатія, адміністрація, юстиція, право	Латинська, французька	Французька
2	Фінанси, комерція	Латинська, французька	Французька
3	Техніка, будівництво, промисловість	Класичні	–
4	Наука, освіта	Класичні, французька	Латинська, французька, німецька
5	Природа	Класичні, французька	Латинська, французька
6	Культура, мистецтво, музика	Класичні	Сучасні
7	Релігія, теологія	Латинська, французька	–
8	Число, рахунок, вимір	Класичні	Сучасні
9	Медицина	Класичні	Латинська, сучасні
10	Навколишнє середовище, екологія	Грецька	Латинська
11	Географія, геологія, мінералогія	Класичні та сучасні	–

Висновки та перспективи подальших досліджень. Проаналізувавши джерела надходження досліджуваних одиниць, беручи до уваги сфери їх використання англійськими терміносистемами, можна зробити висновки щодо спеціалізації цих формантів. Запозичені переважно з двох класичних мов словотвірні елементи кореневого типу є дериваційним фондом термінодериватів промисловості, техніки, будівництва. Ці форманти широко використовують у процесі найменувань понять культури, мистецтва, музики; одиниць рахунку, виміру. Напівафікси, запозичені з латини та сучасних мов, є елементами термінодериватів із права, політики, дипломатії, адміністрації, юстиції, фінансів, комерції, назв наукових напрямів, освіти, природи, релігії, теології, географії, геології, мінералогії. Найактивнішим посередником у постачанні англійської мови грецькими формантами була латина, а також такі сучасні мови, як французька й німецька.

Запозичені словотвірні елементи цього типу збільшують аглютинативні тенденції в мові. У цьому плані напівафікси є перспективним матеріалом для дослідження, оскільки яскраво демонструють динаміку «розпізнавання» морфемної будови іншомовної лексики на мовному ґрунті [4, 35].

Список використаної літератури

1. Бартков Б. И. Английские суффиксоиды, полусуффиксы, суффиксы и слова / Б. И. Бартков. – Владивосток : Изд-во ДВНЦАН СССР, 1978. – 196 с.

2. Д'яков А. С. Основи термінотворення: семантичний та соціолінгвістичний аспекти / А. С. Д'яков, Т. Кияк, З. Куделько. – К. : Вид. дім «KM Academia», 2000. – 218 с.
3. Єнікєєва С. М. Формування та функціонування нових словотворчих елементів англійської мови : дис. ... канд. філол. наук : спец. 10.02.04 «Германські мови» / С. М. Єнікєєва. – Х., 1999. – 188 с.
4. Квартыч Н. В. Сложные слова в коммуникативно-когнитивном освещении в английском языке / Н. В. Квартыч // Языковая категоризация (Части речи, словообразование, теория номинации). – М. : Ин-т языкознания РАН. Тамбов. гос. ун-т, 1999. – С. 34–35.
5. Павлюк А. Б. Лексико-семантичні особливості похідних лексичних одиниць з напівфіксами / А. Б. Павлюк, Ф. С. Янова // Наук. вісн. Волин. нац. ун-ту ім. Лесі України. Серія : Філологічні науки. – Луцьк : РВВ «Вежа» Волин. нац. ун-ту ім. Лесі Українки, 2007. – № 3. – С. 228–231.
6. Симоненко Л. О. Національні та інтернаціональні компоненти в сучасних терміносистемах / Л. О. Симоненко, С. О. Соколова. – К. : Наук. думка, 1993. – 234 с.
7. Сімонюк В. П. Семантико-функціональний аналіз іншомовної лексики в сучасній україномовній картині світу / В. П. Сімонюк. – Х. : Основа, 2000. – 331 с.
8. Oxford Dictionary of English // Second Edition. – Oxford : Oxford University Press, 2003. – 2088 p.
9. The Random House College Dictionary // Revised Edition. – N. Y., 2005. – 1568 p.
10. Oxford Dictionaries [Electronic resource]. – Mode of access : <http://oxforddictionaries.com/definition>
11. Merriam-Webster Dictionary [Electronic resource]. – Mode of access : <http://www.merriam-webster.com/dictionar>

Статтю подано до редколегії
28.03.2012 р.